

**TÜRK YE CUMHUR YET
ANAYASA MAHKEMES**

K NC BÖLÜM

KARAR

ZAH DE ÖZGE B NER DERDOY BA VURUSU

(Ba vuru Numarası: 2018/17859)

Karar Tarihi: 16/6/2021

K NC BÖLÜM

KARAR

Ba kan : Kadir ÖZKAYA
Üyeler : Engin YILDIRIM
Celal Mümtaz AKINCI
Rıdvan GÜLEÇ
Yıldız SEFER NO LU
Raportör : Hilmi Can TURAN
Ba vurucu : Zahide Özge B NER DERDOY
(T.C. Kimlik No: 50413062966)
Vekili : Av. enay TAVUZ

I. BA VURUNUN KONUSU

1. Ba vuru, idari merci tarafından tesis edilmi bir i lem bulunmadı ı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verilmesi nedeniyle mahkemeye eri im hakkının ihlal edildi i iddiasına ili kindir.

II. BA VURU SÜREC

2. Ba vuru 6/6/2018 tarihinde yapılmı tır.
3. Ba vuru, ba vuru formu ve eklerinin idari yönden yapılan ön incelemesinden sonra Komisyona sunulmu tur.
4. Komisyonca ba vurunun kabul edilebilirlik incelemesinin Bölüm tarafından yapılmasına karar verilmi tir.
5. Bölüm Ba kanı tarafından ba vurunun kabul edilebilirlik ve esas incelemesinin birlikte yapılmasına karar verilmi tir.
6. Ba vuru belgelerinin bir örne i bilgi için Adalet Bakanlı ına (Bakanlık) gönderilmi tir. Bakanlık görü ünü bildirmi tir.
7. Ba vurucu, Bakanlık görü üne kar ı beyanda bulunmamı tır.

III. OLAY VE OLGULAR

8. Ba vuru formu ve eklerinde ifade edildi i ekleyle ilgili olaylar özetle öyledir:

9. 23/7/2016 tarihli ve 29779 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 667 sayılı Ola anüstü Hal Kapsamında Alınan Tedbirlere li kin Kanun Hükmünde Kararname'nin (667 sayılı KHK) 2. maddesiyle Gediz Üniversitesi kapatılmı tır.

10. Ba vurucu kapatılan Gediz Üniversitesi'nde doktor ö retim üyesi olup, zmir Defterdarlı na (dare) 29/8/2016 tarihinde, Gediz Üniversitesi'nden kıdem ve ihbar tazminatı ile ücret alaca mın ödenmesi talebinde bulunmu tur. Ba vurucu, talebine darenin altmı gün içinde cevap vermemesi üzerine zımnî ret i leminin iptaline ve ba vuru konusu alaca mın yasal faiziyle birlikte ödenmesine karar verilmesi istemiyle dava açmı tır.

11. zmir 6. dare Mahkemesi 14/11/2017 tarihli kararı ile, dareye yapılan ba vurunun yetkili idari merci tarafından kısmen veya tamamen reddine ili kin bir karar verildikten sonra dava açılması gerekti i kuralına uyulmadı ı, davanın 29/10/2016 tarihli ve 29872 sayılı Resmî Gazete'de yayımlanan 675 sayılı Ola anüstü Hal Kapsamında Bazı Tedbirler Alınması Hakkında Kanun Hükmünde Kararname'nin (675 sayılı KHK) 16. maddesinin (4) numaralı fıkrası gere ince "yetkili idari mercii tarafından verilen bir karar bulunmadan açıldı ı" gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verdi tir.

12. Ba vurucu istinaf kanun yoluna ba vurma , zmir Bölge dare Mahkemesi 5. dari Dava Dairesi 10/4/2018 tarihli kararı ile ilk derece mahkemesi kararını usul ve yasaya uygun bularak istinaf ba vurusunun reddine karar verdi tir. Ba vurucu, stinaf Mahkemesi kararını 8/5/2018 tarihinde tebli almı tır.

13. Ba vurucu 6/6/2018 tarihinde bireysel ba vuruda bulunmu tur.

IV. LG L HUKUK

14. İgili hukuk için bkz. *Cem Taylan Erden ve di erleri*, B. No: 2017/32445, 19/11/2020, §§ 23-27.

V. NCELEME VE GEREKÇE

15. Mahkemenin 16/6/2021 tarihinde yapmı oldu u toplantıda ba vuru incelenip gere i dü ünüldü:

A. Ba vurucunun ddiaları ve Bakanlık Görü ü

16. Ba vurucu; davalı idarenin talebine cevap vermeyi inin idarenin kusuru oldu unu belirterek darenin kusurundan dolayı vatanda ların sorumlu tutularak mahkemeye ba vurma hakkının belirsiz bir süreye bırakılması ve Mahkemenin esasa girmeden davanın reddine karar vermesi neticesinde adil yargılanma hakkı ile hak arama hürriyetinin ihlal edildi ini ileri sürmü tür.

17. Bakanlık görü ünde 6/1/1982 tarihli ve 2577 sayılı dari Yargılama Usulü Kanunu'nun 10. maddesinde yer alan "zımnî ret" hükmünün ba vuruya konu davada uygulanamayaca ı, 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinde dare tarafından verilecek kararın

dava açmanın bir ön ko ulu oldu unu, ba vurucunun ilgili idari makama yaptı ı ba vuru olumsuz sonuçlanmadan idari yargıda dava açtı ı belirtilmi tir.

18. Bakanlık görü ünde ayrıca ba vuruya konu olayda yetkili makamlarca henüz i lem tesis edilmedi i için ba vuru yollarının tüketilmedi i, bu durumda bireysel ba vuruda kabul edilmezlik kararı verilmesi gerekti i belirtilerek takdirin Anayasa Mahkemesine ait oldu u ifade edilmi tir.

B. De erlendirme

19. Anayasa'nın iddianın de erlendirilmesinde dayanak alınacak "*Hak arama hürriyeti*" kenar ba lıklı 36. maddesinin birinci fıkrası öyledir:

"Herkes, me ru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir."

20. Anayasa Mahkemesi, olayların ba vurucu tarafından yapılan hukuki nitelendirmesi ile ba lı olmayıp olay ve olguların hukuki tavsifini kendisi takdir eder (*Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 16). Ba vurucunun ikâyetinin zımnî ret üzerine açılan davanın esasının incelenmemesine yönelik oldu undan ba vurunun mahkemeye eri im hakkı kapsamında incelenmesi gerekti i de erlendirilmi tir.

1. Kabul Edilebilirlik Yönünden

21. Bakanlık görü ünde, idare tarafından i lem tesis edilmeden yapılan ba vuruda Anayasa Mahkemesi öncesi ba vuru yollarının tüketilmedi i ileri sürülerek kabul edilmezlik kararı verilmesi gerekti i ifade edilmi tir. Bakanlı ın iddiası esasla birlikte incelendi inden bu a amada ayrıca incelenmemi tir. Açıkça dayanaktan yoksun olmadığı ve kabul edilemezli ne karar verilmesini gerektirecek ba ka bir neden de bulunmadı ı anlaşılan mahkemeye eri im hakkının ihlal edildi ine ilkin ba vurunun kabul edilebilir oldu una karar verilmesi gerekir.

2. Esas Yönünden

a. Genel İlkeler

22. Genel ilkeler için bkz. *Cem Taylan Erden ve di erleri*, §§ 45-57.

b. İlkelerin Olaya Uygulanması

23. Somut olayda ba vurucunun zımnî ret i leminin iptali ile tazminat ve ücret alaca ının ödenmesine hükmedilmesi talebiyle açmı oldu u tam yargı davasının *ba vuru üzerine idari merci tarafından verilmi karar* niteli inde bir i lem olmadığı gerekçesiyle davanın incelenmeksizin reddine karar verilmi tir. Ba ka bir ifadeyle dare Mahkemesine göre ba vurucunun idareye yaptı ı ba vurudan sonra dava açabilmesinin artı dare tarafından bir cevap verilmi olmasıdır.

24. Somut ba vuruda ileri sürülen iddialar Anayasa Mahkemesi tarafından *Cem Taylan Erden ve di erleri* kararında incelenmi tir. Anılan kararda vurgulandı ı üzere dare Mahkemesince dayanılan 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin (4) numaralı fıkrasında, ilgililer tarafından yapılan ba vuru üzerine idarece altmı gün içinde cevap verilmemesi durumunda ba vurunun zımnî reddedilmi sayılaca ını öngören 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesine

istisna getirildi ine dair açık hükmün yer almadı ının altı çizilmelidir. Zımni ret müessesesinin anılan kararda de inilen anayasal güvencelerle ili kisi gözetildi inde 2577 sayılı Kanun'un 10. maddesinin 675 sayılı KHK'nın 16. maddesinin (4) numaralı fıkrası kapsamında yapılan ba vuruları kapsamayaca ının söylenmesi makul ve öngörülebilir bir yorum olmayaca ı gibi bu yorum Anayasa'nın 125. maddesinde yer alan güvence ile açıkça çeli ecektir. Hukuk kurallarının öngörülebilirlik ilkesiyle çeli en yorumları esas alınarak mahkemeye eri im hakkına yapılan müdahalenin kanunilik kriterini ta ıdı ı ifade edilemeyecektir. Dolayısıyla dare Mahkemesinin somut olayda idare tarafından verilmi bir kararın bulunmadı ı ekindeki yorumunun kanuni temelden yoksun oldu u sonucuna ula ılmı tır. (*Cem Taylan Erden ve Di erleri*, § 61).

25. dare Mahkemesinin ba vurucunun zımni ret i lemne kar ı dava açamayaca ına ili kin ba ka bir kanuni dayanak göstermemi olması kar ısında uyu mazlı ın esas hakkında inceleme yapılmadan yargılamanın sona erdirilmesi nedeniyle yargılama sonucunda verilen kararın kanunilik unsurunu ta ımadı ı de erlendirilmi tir.

26. Açıklanan gerekçelerle ba vurucunun Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye eri im hakkının ihlal edildi ine karar verilmesi gerekir.

3. 6216 Sayılı Kanun'un 50. Maddesi Yönünden

27. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kurulu u ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 50. maddesinin ilgili kısmı öyledir:

“(1) Esas inceleme sonunda, ba vurucunun hakkının ihlal edildi ine ya da edilmedi ine karar verilir. hlal kararı verilmesi hâlinde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yapılması gerekenlere hükmedilir...”

(2) Tespit edilen ihlal bir mahkeme kararından kaynaklanmı sa, ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldırmak için yeniden yargılama yapmak üzere dosya ilgili mahkemeye gönderilir. Yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmayan hâllerde ba vurucu lehine tazminata hükmedilebilir veya genel mahkemelerde dava açılması yolu gösterilebilir. Yeniden yargılama yapmakla yükümlü mahkeme, Anayasa Mahkemesinin ihlal kararında açıkladı ı ihlali ve sonuçlarını ortadan kaldıracak ekilde mümkünse dosya üzerinden karar verir.”

28. Ba vurucu, ihlalin tespit edilmesini istemi ve tazminat talebinde bulunmu tur.

29. Anayasa Mahkemesinin *Mehmet Do an* ([GK], B. No: 2014/8875, 7/6/2018) kararında ihlal sonucuna varıldı ında ihlalin nasıl ortadan kaldırılaca ı hususunda genel ilkeler belirlenmi tir. Anayasa Mahkemesi di er bir kararında ise bu ilkelerle birlikte ihlal kararının yerine getirilmemesinin sonuçlarına da de inmi ve bu durumun ihlalin devamı anlamına gecele i gibi ilgili hakkın ikinci kez ihlal edilmesiyle sonuçlanaca ına i aret etmi tir (*Aligül Alkaya ve di erleri* (2), B. No: 2016/12506, 7/11/2019).

30. Bireysel ba vuru kapsamında bir temel hakkın ihlal edildi ine karar verildi i takdirde ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırıldı ından söz edilebilmesi için temel kural mümkün oldu unca eski hâle getirmenin yani ihlalden önceki duruma dönülmesinin sa lanmasıdır. Bunun için ise öncelikle ihlalin kayna ı belirlenerek devam eden ihlalin

durdurulması, ihlale neden olan karar veya i lemin ve bunların yol açtığı sonuçların ortadan kaldırılması, varsa ihlalin sebep olduğu maddi ve manevi zararların giderilmesi, ayrıca bu bağlamda uygun görülen diğer tedbirlerin alınması gerekmektedir (*Mehmet Doğan*, §§ 55, 57).

31. İhlalin mahkeme kararından kaynaklandığı veya mahkemenin ihlali gideremediği durumlarda Anayasa Mahkemesi, 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrası ile Anayasa Mahkemesinin çetüzü ü'nün 79. maddesinin (1) numaralı fıkrasının (a) bendi uyarınca, ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmak üzere kararın bir örneğinin ilgili mahkemeye gönderilmesine hükmeder. Anılan yasal düzenleme, usul hukukundaki benzer hukuki kurumlardan farklı olarak ihlali ortadan kaldırmak amacıyla yeniden yargılama sonucunu doğuran ve bireysel başvuruya özgülenen bir giderim yolunu öngörmektedir. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi tarafından ihlal kararına bağlı olarak yeniden yargılama kararı verildiğinde usul hukukundaki yargılamanın yenilenmesi kurumundan farklı olarak ilgili mahkemenin yeniden yargılama sebebinin varlığını kabul hususunda herhangi bir takdir yetkisi bulunmamaktadır. Dolayısıyla böyle bir kararın kendisine ulaştırıldığı mahkemenin yasal yükümlülüğü, ilgilinin talebini beklemezsizin Anayasa Mahkemesinin ihlal kararı nedeniyle yeniden yargılama kararı vererek devam eden ihlalin sonuçlarını gidermek üzere gereken işlemleri yerine getirmektir (*Mehmet Doğan*, §§ 58, 59; *Aligül Alkaya ve diğerleri* (2), §§ 57-59, 66, 67).

32. İncelenen başvuruda başvurucunun açtığı davada davanın incelenmeksizin reddedilmesine karar verilmesi sebebiyle Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiği sonucuna ulaşılmıştır. Dolayısıyla ihlalin mahkeme kararından kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

33. Bu durumda mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılmasında hukuki yarar bulunmaktadır. Yapılacak yeniden yargılama ise bireysel başvuruya özgü düzenleme içeren 6216 sayılı Kanun'un 50. maddesinin (2) numaralı fıkrasına göre ihlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılmasına yöneliktir. Bu kapsamda yapılması gereken iş yeniden yargılama kararı verilerek Anayasa Mahkemesini ihlal sonucuna ulaştırılan nedenleri gideren, ihlal kararında belirtilen ilkelere uygun yeni bir karar verilmesinden ibarettir. Bu sebeple kararın bir örneğinin yeniden yargılama yapılmak üzere İzmir 6. Daire Mahkemesine gönderilmesine karar verilmesi gerekmektedir.

34. İhlalin ve sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılamanın yeterli bir giderim sağlayacağı anlaşıldığından tazminat talebinin reddine karar verilmesi gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.

35. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.894,70 TL yargılama giderinin başvurucuya ödenmesine karar verilmesi gerekir.

VI. HÜKÜM

Açıklanan gerekçelerle;

A. Mahkemeye erişim hakkının ihlal edildiğine ilişkin iddianın **KABUL EDİLMİŞTİR** OLDUĞUNA,

Ba vuru Numarası : 2018/17859
Karar Tarihi : 16/6/2021

B. Anayasa'nın 36. maddesinde güvence altına alınan adil yargılanma hakkı kapsamındaki mahkemeye erişim hakkının İHLAL EDİLDİĞİNE,

C. Kararın bir örneğinin mahkemeye erişim hakkının ihlalinin sonuçlarının ortadan kaldırılması için yeniden yargılama yapılması için zmir 6. derece Mahkemesine (E.2016/1702, K.2017/1771) GÖNDERİLMESİNE,

D. Ba vurucunun tazminat talebinin REDDİNE,

E. Dosyadaki belgelerden tespit edilen 294,70 TL harç ve 3.600 TL vekâlet ücretinden oluşan toplam 3.894,70 TL yargılama giderinin ba vurucuya ÖDENMESİNE,

F. Ödemenin, kararın tebliğini takiben ba vurucunun Hazine ve Maliye Bakanlığına ba vuru tarihinden itibaren dört ay içinde yapılmasına, ödemede gecikme olması hâlinde bu sürenin sona erdiği tarihten ödeme tarihine kadar geçen süre için yasal FAZ UYGULANMASINA,

G. Kararın bir örneğinin Adalet Bakanlığına GÖNDERİLMESİNE 16/6/2021 tarihinde OYBRLİ YLE karar verildi.

Ba kan
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Celal Mümtaz AKINCI

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Yıldız SEFER NO LU